

1

KIVIKAUPUNGIN PUUTALOKIERROS

KIVIKAUPUNGIN PUUTALOKIERROS

Kivisessä Helsingin kantakaupungissa on myös puutaloja. Osa niistä on “kätetty” sisäpihoille, osa on hyvin näkyvillä. Helsingin tultua Suomen pääkaupungiksi 1812 alkoi kivrakentamisen kausi. Silloisen keskustan, Senaatintorin–Esplanadin alueen ulkopuolella rakennettiin myös puutaloja, lähinnä yksityisasunnoiksi. Muista keskustan maamerkeistä löytyy tietoa Helsingin kaupungin matkailutoimiston (Pohjoisesplanadi 19) esitteestä *Kävellen kaupungissa*.

Puutaloista löytyy myös tietoa verkosta: <http://www.hel2.fi/kaumuseo/kavely/puutalot/puukohde.html>.

- ① Helsingin ravintoloista vanhin on **ravintola Kaisaniemi**, joka on vuodelta 1836. Puinen ravintola ja ympäröivä puisto on saanut nimensä ensimmäisen emännöitsijänsä Catharina (Kajsa) Wahllundin (1772–1843) mukaan. **Kaisaniemenpuisto** perustettiin vuoden 1812 asemakaavalla.
- ② **Helsingin soutuklubin paviljonki** Kaisaniemenrannassa valmistui 1930. Arkkitehti Hilding Ekelund.
- ③ Puiston itäosassa on Helsingin yliopiston **kasvitieteellinen puutarha**. Alueella kannattaa kävellä. Puutarhaan kuuluvat puurakennukset Kaisaniemenrannan äärellä ovat kaikki 1830- ja -40-luvuilta. **Keltainen kaksikerroksinen** rakennus on Carl Ludvig Engelin suunnittelema. **Siniset** talot on siirretty Punavuoresta 1990-luvun alussa. Yliopiston siirrettyä Turusta Helsinkiin myös puutarha tuli hevostärryillä nykyiselle paikalleen 1829. **Pieni kasvihuone** valmistui 1835 ja **palmuhuone** 1889, edustaen silloin muodikasta teräs- ja lasirakentamista.
- ④ **Helsingin kantakaupungin vanhin puutalo** on vuodelta 1818, osoitteessa Kristianinkatu 12. Sivurakennus on samalta vuodelta. Talon rakennutti asessori Alexander Fridolf Wickholm. Talon viimeinen asukas myi sen kaupungille 1974. Nykyään talon nimi on **Ruiskumestarin talo**. Lisätietoja www.helsinginkaupunginmuseo.fi/ruiskumestartalo.
- ⑤ **Maurinkatu 1:n** tiilikasarmi on valmistunut 1882. Nykyään se toimii Sotamuseona ja on auki ti-to 11-17 ja pe-su 11-16.
- ⑥ **Tervasaari** on saanut nimensä 1600-luvun tervanviejien varasto-aitoista. Niistä vanhin säilynyt on vuodelta 1804 ja se on toiminut ravintolana vuodesta 1966 lähtien.
- ⑦ Tähtitieteilijä F. W. A. Arganderin (1799–1875) nimikkotietä pitkin pääsemme **Haaksirikkoisten** luo. Veistoksen on tehnyt Robert Stigell 1897. Pienen **Ryssänsaaren** (laivan takana) punaisessa tuvassa on eletty, ainakin vielä 1990-luvun alussa, meren rannalla ydinkeskustassa. Lähempänä mannerta ovat **Valkosaari** ja **Klippan**, joiden 1800-luvun puuravintolat ovat pursiseurojen hallinnassa.
- ⑧ Tähtitorninkatu 16-18:ssa on **Lähetyskirkko ja Lähetysmuseo**, auki ti-su 12-16, ke 12-18. Tiilirakennukset ovat aivan 1900-luvun alusta.
- ⑨ Kadun toisella puolella puistossa, Kasarmikadun (11-13) varrella näkyy **Kirurgiseen sairaalaan** kuuluva puurakennus. Se valmistui 1884, arkkitehtinaan L. I. Lindqvist.
- ⑩ **Kaivopuisto** perustettiin alunperin kylpyläksi. Siihen kuului mm. C. A. Edelfeltin piirtämä **Kleinehin huvila**, Itäinen Puistotie 7. Tätä vuotta aiemmin eli 1838 valmistui C. L. Engelin piirtämä **ravintola Kaivuhuone**. **Itäinen Puistotie 8** valmistui 1869; sen nykyinen ulkoasu on vuodelta 1922. **Kallioliinrantie 7** valmistui 1883 Theodor Deckerin piirustusten pohjalta. Sen kivijalassa oli aikoinaan ruokakauppa.
- ⑪ **Mannerheim-museo**, Kallioliinrantie 14:ssa valmistui asuintaloksi 1874, arkkitehtinaan A. Broman. Se oli Marskin viimeinen koti. Museo on avoinna pe-su klo 11-16. Kallioliinrantie 8:ssa on **Cygnaeuksen galleria**. Se on maamme vanhimpia taidemuseoita (1882) ja syntyi professori ja taidevaikuttaja Fredrik Cygnaeuksen (1807–1881) taidekokoelmasta. Talo valmistui 1869 Cygnaeuksen kesähuvilaksi; talviasunto hänellä oli Stockmannin paikalla. (Avoinna kesällä päivittäin klo 11-17)
- ⑫ **Puistokatu 2 ja 4** ovat ainoat säilyneet rakennukset aiemmasta läntisen Kaivopuiston huvila-asutuksesta, 1870- ja -80-luvuilta. Jälkimmäinen on säilyttänyt alkuperäisen ulkoasunsa, mutta edellistä on muuteltu huomattavasti vuoteen 1908 mennessä.
- ⑬ **Merimiehenkatu 13:n** on suunnitellut rakennusmestari E. Sihvola vuonna 1888.
- ⑭ Hän suunnitteli pari vuotta aiemmin **Merimiehenkatu 10:n**.
- ⑮ **Sinebrychoffin puiston** pohjoisreunalla, **taidemuseon** vieressä on seissyt **puinen rakennus** vuodesta 1823. Paikalleen se on siirretty luultavasti Suomenlinnasta.
- ⑯ **Vanhakirkkokin** on puusta. Se valmistui 1826 Engelin suunnittelemana. Vanhankirkon piti olla väliaikaisratkaisu Tuomiokirkon rakentamisen ajaksi. Kirkkopuiston muistomerkkejä kannattaa tutkiskella jalkaisin. Kirkkoa vastapäätä **Lönnroten puistikossa** on Kalevalan kokoajan muistomerkki, jonka Emil Wikström sai valmiiksi 1902. Tuolloin Lönnroten syntymästä oli kulunut sata vuotta.
- ⑰ **Kalevankatu 39, 41 ja 43 puutalot** rakennettiin asunnoiksi 1830- ja -40-luvuilla. 1880-luvulla niihin tehtiin muutoksia. Vuoteen 2010 taloissa toimi Koulumuseo.
- ⑱ Kalevankadun eteläpuolen puurakennukset ovat 1880-luvulta, jolloin ne olivat osa **“Kaartin lasaretin”** (sairaala) aluetta.
- ⑲ **“Ruoholahden villat”** ovat C. Kiseleffin suunnittelemaa ja valmistuvat 1879-82. Taloilla on yhteinen kerho- ja saunatila. Marian sairaala-alueen puurakennukset ovat muutaman vuoden nuorempia. Huomaa Porkkalankadun sillalta vastakohtaisuus vanhan ja uuden välillä.
- ⑳ **Ortodoksinen** hautausmaa on perustettu 1831, ja **Profeetta Eliaan kappeli** valmistui 1852.
- ㉑ Tiilinen **Lapinlahden sairaalan** päärakennus valmistui 1841, arkkitehtinaan C. L. Engel.
- ㉒ **Hietarantaa** käytettiin 1900-luvun alussa merenpohjasta nostetun hiekan varastointipaikkana. 1930-luvulla siitä tuli paviljonkeineen suosittu uimaranta.
- ㉓ **Regatta-kahvila** toimi aluksi Pauligin huvilan nuottavajana. Melontaseuran maja valmistui 1939. Eteläpuolen **Soutustadion** valmistui vuoden 1940 olympialaisiin, jotka toteutuivat 1952. Puinen **kerhorakennus** pystytettiin uudelleen 1990-luvulla sattuneen palon jälkeen, pääosin alkuperäisten H. Ekelundin piirustusten mukaan.
- ㉔ **Pauligin huvilan** rakennutti 1873 paakarimestari G. U. Sandberg perheelleen loma-asunnoksi. Nykyään se on kaupungin nuorisokeskityksen Luontotalo.
- ㉕ **Kesärannan** huvila valmistui 1873, myöhemmin laajennettu. Siitä tuli pääministerin virka-asunto 1952. Aiemmin se toimi mm. venäläisen kenraalikuvernöörin asuntona.
- ㉖ **Mäntymäen mökki** valmistui 1918. Alun perin rakennus oli vastapäisen entisen Savilan pumppuaseman hoitajan virka-asunto. Nykyään se on taiteilijatalo.
- ㉗ **Linnunlaulun** huvilayhdyskunta rakentui 1800-luvun loppupuolella. **Villa Kivi**, Linnunlauluntie 10, vihittiin 1990 kirjailijataloksi – 100 vuotta valmistumisensa jälkeen.
- ㉘ **Huvila nro 14** on vuodelta 1889. Vuodesta 2000 kaupungin kulttuuriasiakeskus on ylläpitänyt huvilassa ulkomaalaisten taiteilijoiden residenssiä. Huvilan alakerrassa on yleisölle avoin, pysyvä porvariskotinäyttely.